

Asia: VN/18750/2022

Hallituksen esitys kotoutumisen edistämisestä annetun lain ja kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain muuttamisesta (tilapäinen suojelu)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Uudenmaan ELY-keskus pitää myönteisenä 2 §:ssä ehdotettua soveltamisalan laajentamista koskemaan henkilöä, jolle on myönnetty oleskelulupa ulkomaalaislain 110 § nojalla (tilapäinen suojelu). Tilapäistä suojelua saaviin sovellettaisiin sekä kuntaan osoittamisen menettelyjä että oikeutta valtion kunnille vastaanotosta maksettaviin korvauksiin samalla tavalla kuin kansainvälistä suojelua saaviin henkilöihin.

Uudenmaan ELY-keskus pitää myös myönteisenä 27 §:ssä esitettyä muutosta, jonka mukaan alaikäisenä ilman huoltajaa maahan tullut tilapäistä suojelua saava lapsi tai nuori saisi asumisen ja tuen palvelut samoin kuin ilman huoltajaa alaikäisenä maahan tullut kiintiöpakolainen tai kansainvälistä suojelua saava lapsi tai nuori. Säädös mahdollistaa mm. lasten ja nuorten sijoittamisen perheryhmäkotiin tai perhehoitoon sekä muut alaikäisenä tulleelle kuuluvat palvelut hänen tarpeidensa mukaisesti.

Kuntaan osoittamista käsittelevä 43 § vaatii kuitenkin tarkennuksia esimerkiksi sen osalta, kenet tulkitaan haavoittuvassa asemassa olevaksi. Erityisen haastavaksi tilanteen tekee se, että ukrainalaiset asuvat pääasiallisesti yksityismajoituksessa eikä vastaanottokeskuksilla välttämättä ole kontaktia heihin eikä mahdollisuutta arvioida heidän henkilökohtaista tilannettaan. Jatkossa kunta kuulee hyvinvointialuetta kansainvälistä suojelua saavien vastaanotossa. Haavoittuvuus tarkoittaa usein tavallista suurempaa sosiaali- ja terveystalouden tarvetta, jolloin hyvinvointialueen kuuleminen ja resursseista varmistuminen on tärkeää.

Lakimuutos on erityisen tärkeä mm. alaikäisenä tulleiden palveluiden turvaamiseksi. Samalla kuitenkin nousee huoli siitä, miten juuri vuoden 2023 alussa aloittaneiden hyvinvointialueiden resurssit riittävät palveluiden yhdenvertaiseen järjestämiseen. Ukrainalaisia lapsia ja nuoria asuu paljon yksityismajoituksessa muiden henkilöiden kuin omien huoltajiensa kanssa. Heidän tilanteensa vaatii kiireellistä selvitystä, ja perheet tarvitsevat uudenlaisia tukiratkaisuja alaikäisenä tulleiden tilanteen turvaamiseksi. Ukrainalaisten elämäntilanne, kun päätökset jäämisestä ja lähtemisestä ovat vielä tekemättä, ei välttämättä tue lasten tasapainoisen kasvun edellytyksiä ja

turvallista elinympäristöä. Lisäksi ukrainalaisten tavoittaminen palveluihin on osoittautunut jo nyt vaikeaksi (esim. TE-palvelut). Joka tapauksessa lakiesityksessä esitetty mahdollisuus kunnalle ja hyvinvointialueelle maksettaviin korvauksiin parantaa koko ryhmän mahdollisuuksiaan saada tarvittavia palveluja.

Korvausten käsittelyyn lakiehdotuksen 44 §:ään liittyvässä perusteluissa esitetään lisäresursseja ELY-keskuksille ja KEHA-keskukseen. Ehdotetun resurssin määrä on 17 henkilötyövuotta. Uudellamaalla esimerkiksi erityiskustannuskorvaushakemusten määrät ovat jo nyt hyvin suuria ja resurssin jakautumista tulisi miettiä suhteessa työmäärään. Uudenmaan ELY-keskus ehdottaa, että korvauksiin liittyvää työtä keskitettäisiin siten, että jokaiseen käsittelytyötä tulevaan yksikköön tulee suunnilleen sama määrä hakemuksia käsiteltäväksi. Rakenne merkitsisi sitä, että kaikissa ELY-keskuksissa ei käsiteltäisi korvausasioita ja siten resurssi voitaisiin jakaa tasapuolisemmin.

Jo pitkään on keskusteltu korvausten käsittelyyn liittyvästä kehittämistyöstä ja sen aika on viimeistään nyt, kun volyymit kasvavat huomattavasti. Työ- ja elinkeinoministeriön tulisi olla aloitteellinen ja perustaa esimerkiksi AMIF-rahoituksella hanke, joka uudistaa koko korvausjärjestelmän siten, että ohjeita yksinkertaistetaan ja sähköistä käsittelyä kehitetään. Jo tehdyn kehittämistyön tuloksena sopimuksista on siirrytty päätöksiin, ja tulkitseminen ja alkukartoitukset ollaan sisällyttämässä laskennallisiin korvauksiin. Kokonaisuuden kannalta kehittämistyö e saisi kuitenkaan jäädä tähän. Nykyinen korvausten hakeminen työllistää paljon myös kuntia, mutta kuntien katsotaan selviytyvän lisääntyvästä työstä nykyisillä resursseilla. Esimerkiksi Helsingin kaupunki vaatii omassa lausunnossaan, että myös kunnissa lisääntyvä työmäärä on esityksessä huomioitava.

Nilä Satu
Uudenmaan ELY